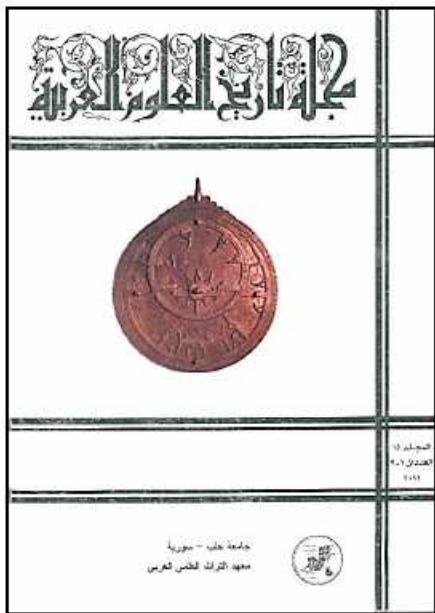

مؤسسه تاریخ علوم عربی دانشگاه حلب^۱

محمد باهر^۲

مؤسسه تاریخ علوم عربی دانشگاه حلب در سال ۱۹۷۶ میلادی با هدف شناسایی، پژوهش و انتشار میراث علمی دوره اسلامی و تربیت پژوهشگران تاریخ علم، بنیان نهاده شد. این مؤسسه دارای گروههای آموزشی تاریخ علوم پایه، تاریخ علوم کاربردی، و تاریخ علوم پزشکی است و با پذیرش دانشجو در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری به تربیت پژوهشگران تاریخ علم اهتمام می‌ورزد.

این مؤسسه همچنین از آغاز فعالیت خود نشریه‌ای با عنوان مجله تاریخ العلوم العربية منتشر کرده که نخستین شماره آن در ماه مه ۱۹۷۷ م. بوده است. این مجله دو فصلنامه، چندزبانه و دارای دو بخش (مقالات عربی و غیر عربی) است که تاکنون ۱۵ شماره از آن انتشار یافته است.^۳

مؤسسه تاریخ علوم عربی، خبرنامه‌ای نیز به منظور اطلاع‌رسانی در مورد فعالیتهای خود و سایر مراکز فعال در حوزه تاریخ علم در دوره اسلامی منتشر می‌کند که آخرین شماره آن (ش: ۸۵) در اکتبر ۲۰۱۵ م. منتشر شده است. در این شماره از

۱. این نوشتار بر اساس اطلاعات مندرج در آخرین خبرنامه مؤسسه تاریخ علوم عربی و گزارشی درباره این مؤسسه با مشخصات زیر، گزینش، ترجمه و تنظیم شده است:

— رساله معهد التراث العلمي العربي، السنة الرابعة والثلاثين، العدد: ۸۵، ۱۷۳۷ هـ / ۲۰۱۵ م.

— معهد التراث العلمي العربي (نشرة تعريفية)، جامعة حلب، ۱۴۳۶ - ۱۴۳۷ هـ / ۲۰۱۵ - ۲۰۱۶ م.

۲. مدرس تولید میراث میراث میراث مکتب m.baher1491@gmail.com

۳. این مجله در مقاله زیر معرفی شده است:

غلامحسین صدری‌افشار، «نگاهی به دو مجله تاریخ علم»، میراث علمی، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۰، ص ۱۲۳-۱۲۵.

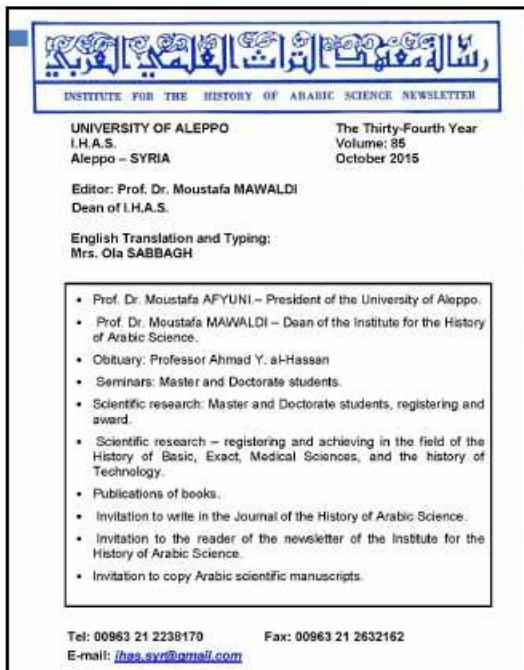

خبرنامه، ضمن اعلام خبر انتصاب دکتر مصطفی افیونی به عنوان رئیس جدید دانشگاه حلب، و دکتر مصطفی موالدی به عنوان رئیس جدید مؤسسه تاریخ علوم عربی، گزارشی از نشستهای علمی و جلسات دفاعی دانشجویان و پایان نامه های مصوب و دفاع شده عرضه شده است.

جای شگفتی و تحسین است که این مؤسسه پیشگام و پرکار در حوزه تاریخ علوم دوره اسلامی، در شرایطی که جنگ خانمان سوز زندگی شهروندان سوری را بسیار دشوار کرده است، همچنان به کار خود ادامه می دهد. مؤسسه تاریخ علوم عربی تاکنون آثار و پژوهشی ارزشمندی منتشر کرده است که از جمله آنها می توان به موارد زیر اشاره کرد:

الف - تاریخ علوم پایه

۱. ریاضیات بهاء الدین العاملی (۹۵۳ - ۱۰۳۱ هـ / ۱۵۴۷ - ۱۶۲۲ م.) [پژوهشی درباره کتاب الخلاصة فی علم الحساب والهندسة والجبر والمقابلة]، تحقیق و پژوهش: جلال شووقی، ۱۹۷۶ م.
۲. افراد المقال فی أمر الظلال، تحقیق، ترجمه و شرح: ادوارد کندي، ۱۹۷۶ م.
۳. سر الخلیقة وصنعة الطبيعة (كتاب العلل)، بلينوس الحکیم، تحقیق: اورسولا وايسر، ۱۹۷۹ م.
۴. مراسم الانتساب فی معالم الحساب، یعیش بن ابراهیم اموی، تحقیق: احمد سلیم سعیدان، ۱۹۸۱ م.
۵. رسائل الخیام الجبریة، عمر بن ابراهیم الخیامی، تحقیق، ترجمه و پژوهش: رشدی راشد و احمد جبار، ۱۹۸۱ م.
۶. بغية الطالب فی شرح منیة الحساب، ابن غازی مکناسی فاسی، تحقیق و تقدیم: محمد السویسی، ۱۹۸۳ م.
۷. الفصول فی الحساب الهندی، احمد بن ابراهیم اقلیدسی، تحقیق: احمد سلیم سعیدان،

٨. الكافي في الحساب، أبوبكر محمد بن حسن كرجي، تحقيق وشرح: سامي شلهوب، ١٩٨٥م.
٩. الجبر والمقابلة، أبوكامل شجاع بن أسلم، تحقيق: سامي شلهوب، ٢٠٠٤م.
١٠. إرشاد الطلاب إلى وسيلة الحساب، سبط الماردini، تحقيق وتحليل: مصطفى موالدي، ٢٠٠٤م.
١١. نظرية الخطوط المتوازية في المصادر العربية ما بين القرنين ٩ - ١٤م. تأليف: روزنبلد و يوشكيويج، ترجمة سامي شلهوب، ٢٠١٠م.
١٢. التراث الفلكي عند العرب والمسلمين وأثره في علم الفلك الحديث، عبدالامير المؤمن، ١٩٩٢م.

ب- تاريخ علوم كاربردي

١. تقى الدين والهندسة الميكانيكية العربية مع كتاب الطرق السنية فى الآلات الروحانية من القرن السادس عشر، احمد يوسف الحسن، ١٩٧٦م.
٢. الجامع بين العلم والعمل النافع فى صناعة الحيل، ابوالعزز بن اسماعيل جزري، تحقيق: احمد يوسف الحسن، ١٩٧٩م.
٣. كتاب الحيل، بنوموسى بن شاكر، احمد يوسف الحسن، ١٩٨١م.
٤. الأبيق في المناجيق، ابن اربغا الزركاش، تحقيق: احسان هندي، ١٩٨٥م.

ج- تاريخ علوم پزشکی

١. ما الفارق، أبوبكر محمد بن زكرياء رازى، تحقيق وشرح: سلمان قطایه، ١٩٧٨م.
٢. القولنج، أبوبكر محمد بن زكرياء رازى، تحقيق: صباحى محمود حمامى، ١٩٨٣م.
٣. الأقرباذين، بدرالدين قلانسى، تحقيق: محمد زهير البابا، ١٩٨٣م.

٤. من مؤلفات ابن سينا (دفع المضار الكلية عن الأبدان الإنسانية: الأرجوزة في الطب؛ كتاب الأدوية القلبية)، تحقيق: محمد زهير البابا، ١٩٨٤ م.
٥. التقسيم والشجير (نفاسيم العلل)، ابوبكر محمد بن زكرياء رازى، تحقيق: صبحى محمود حمامى، ١٩٩٢ م.
٦. كامل الصناعتين في البيطرة والزرقة، المعروف بـ «الناصرى»، ابوبكر بن البدر يطار، تحقيق: عبدالرحمن ابريق، ١٩٩٣ م.
٧. مقالة في النصد، امين الدولة ابن التلميذ، تحقيق وترجمة به فرانسوى، صبحى حمامى، ١٩٩٧ م.
٨. تاريخ التعليم الطبى فى البلاد العربية، محمدكمال شحادة، ٢٠٠٠ م.

د- فهرست، كتابىشنسى و ...

١. مخطوطات الطب والصيدلة في المكتبات العامة، سلمان قطایة، ١٩٧٦ م.
٢. دليل الباحثين في تاريخ العلوم عند العرب والمسلمين، سامي حمارنة، ١٩٨٠ م.

ه- پایان نامه های کارشناسی ارشد و دکتری (دفاع شده)

١. ظاهرة النقد العلمي في مؤلفات ابن البيطار الأندلسي في الأدوية المفردة (دكتري).
٢. تحقيق ودراسة فصول مخطوطات الأمراض النسائية والتوليد وجراحتها عند الأطباء العرب، في القرن الرابع الهجرى/ العاشر الميلادى (دكتري).
٣. تطور علم الحيوان بين أسطو وابن سينا (كارشناسى ارشد).
٤. علم الآثار العلوية عند العلماء العرب المسلمين في القرن الرابع الهجرى/ العاشر الميلادى وتحقيق ودراسة مخطوطة الآثار العلوية لـ «ثوفرسطس» (كارشناسى ارشد).
٥. دراسة تحليلية للمضلعات المنتظمة عند الرياضيين العرب في القرن الرابع الهجرى/ العاشر الميلادى (كارشناسى ارشد).
٦. تحقيق ودراسة مخطوط تقويم الصحة بالأساباب الستة لابن بطلان (كارشناسى ارشد).
٧. دراسة تحليلية للساعات في كتاب الجامع بين العلم والعمل النافع في صناعة الحيل، ابوالعز رزاز بن اسماعيل جزوى (كارشناسى ارشد).